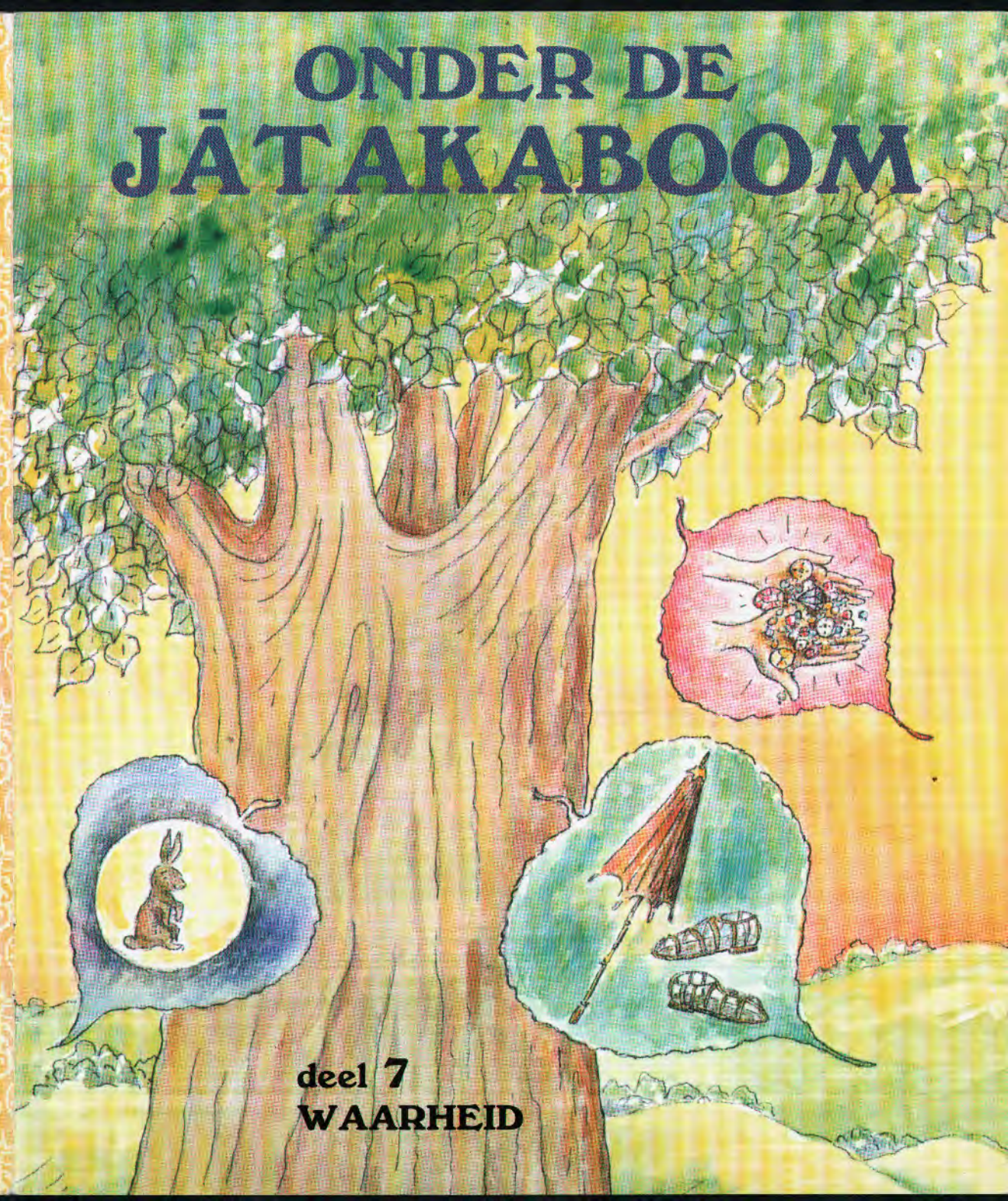


ONDER DE JĀTAKABOOM

Jātaka's zijn verhalen waarin de Boeddha vertelt hoe hij in zijn vorige levens als Bodhisatta bezig was met het ontwikkelen van goede eigenschappen. Tien goede eigenschappen moest hij vervolmaken om een Boeddha te kunnen worden. Elk deeltje van deze serie gaat over één eigenschap (pāramitā). Eerst wordt de pāramitā kort uitgelegd. Dan volgt een 'idee om te doen'. Vervolgens kun je drie (bewerkte) Jātaka's lezen: makkelijk(*) minder makkelijk(**) en wat moeilijker(***) te begrijpen. Veel Dhamma-plezier.

Voor publikaties en/of nadere informatie:
Boeddhayāna Uitgeverij,
Stephensonstraat 13
2561 XP Den Haag



deel 7
WAARHEID

WASHFIELD
MASS

**ONDER DE
JĀTAKABOOM**

Deel 7
Waarheid

Onder de Jātakaboom:

Deel 1	Vrijgevigheid
Deel 2	Deugzaamheid
Deel 3	Verzaken
Deel 4	Wijsheid
Deel 5	Energie
Deel 6	Verdraagzaamheid
Deel 7	Waarheid
Deel 8	Resoluut Voornemen
Deel 9	Liefdevolle Vriendelijkheid
Deel 10	Gelijkmoedigheid

© 1997 Boeddhayāna Uitgeverij
Uitgegeven door Boeddhayāna Uitgeverij
Samenstellers: Raphael Kips, Māyā van Lobberegt en Toesitā de Klerk
Omslag en illustraties: Wajirā Meerveld
Eerste druk: 1997/2541
ISBN 90-71329-66-6

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Informatie over:

*Boeddhayāna Centrum Nederland:

Het Boeddhayāna Centrum Nederland (BCN) is opgericht in 1973 en beheert twee kloosters: het Boeddhayāna Klooster te Den Haag en het Ehipassiko Klooster te Makkinga (Friesland). De hoofdmonnik en oprichter van beide kloosters is de Eerwaarde Mahā Thera Dhammawīranātha. De Eerw. Mahā Thera Dhammawīranātha is in 1953 geboren te Den Haag en werd op 14-jarige leeftijd Boeddhist. In 1977 trad hij in Indonesië onder leiding van zijn Leermeester, de Zeereerwaarde Jinamitto Nāyaka Thera, toe tot de Orde van (Therawāda) Monniken. Enige tijd na zijn inwijding kreeg de Eerw. Thera van zijn Leermeester de opdracht naar Nederland terug te keren om de Dhamma te onderwijzen.

*De Samenstellers:

Raphael Kips (correspondent uit België en vertaler van diverse Boeddhistische teksten) heeft de jātaka's vertaald vanuit het Engels. (Stories of Buddha's Former Births; edited by E. B. Cowell; Cosmo Publications India.)

Toesitā de Klerk is werkzaam geweest in het basisonderwijs en schrijft Boeddhistische verhalen voor kinderen. Zij heeft de vertaalde jātaka's bewerkt voor kinderen.

Māyā van Lobberegt, werkzaam in het onderwijs en medewerkster van het Boeddhistische kinderblad Ayo Ayo, heeft de lay-out verzorgd.

De illustraties en omslag zijn gemaakt door Wajirā Meerveld. Zij is illustratrice van beroep en heeft reeds meerdere kinderboeken op haar naam staan.

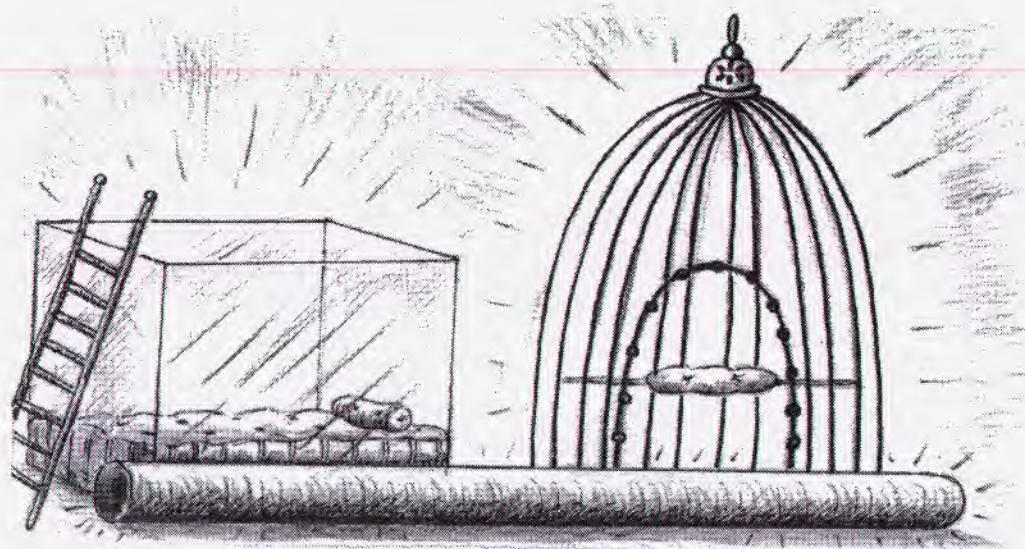
Het geheel is tot stand gekomen onder de supervisie van de Eerwaarde Dhammawīranātha Mahā Thera.

Inhoud

- 5 Over waarheid
- 9 De tuinman zonder neus *
- 11 Een meer vol water **
- 13 De oneerlijke prins ***

Waar hebben we het over . . . ?

Pāli	uitspraak	betekenis
Ānanda	Aanande	monnik en verzorger van de Boeddha
Brahmadatta	Bragmaddatte	naam van een koning
Benares	Beenaares	stad in de tijd van de Boeddha
dewa	deewa	hemeling; onzichtbaar wezen
Moggallāna	Mooggallaane	hoofddiscipel van de Boeddha
Sāripoetta	Saaripoette	hoofddiscipel van de Boeddha



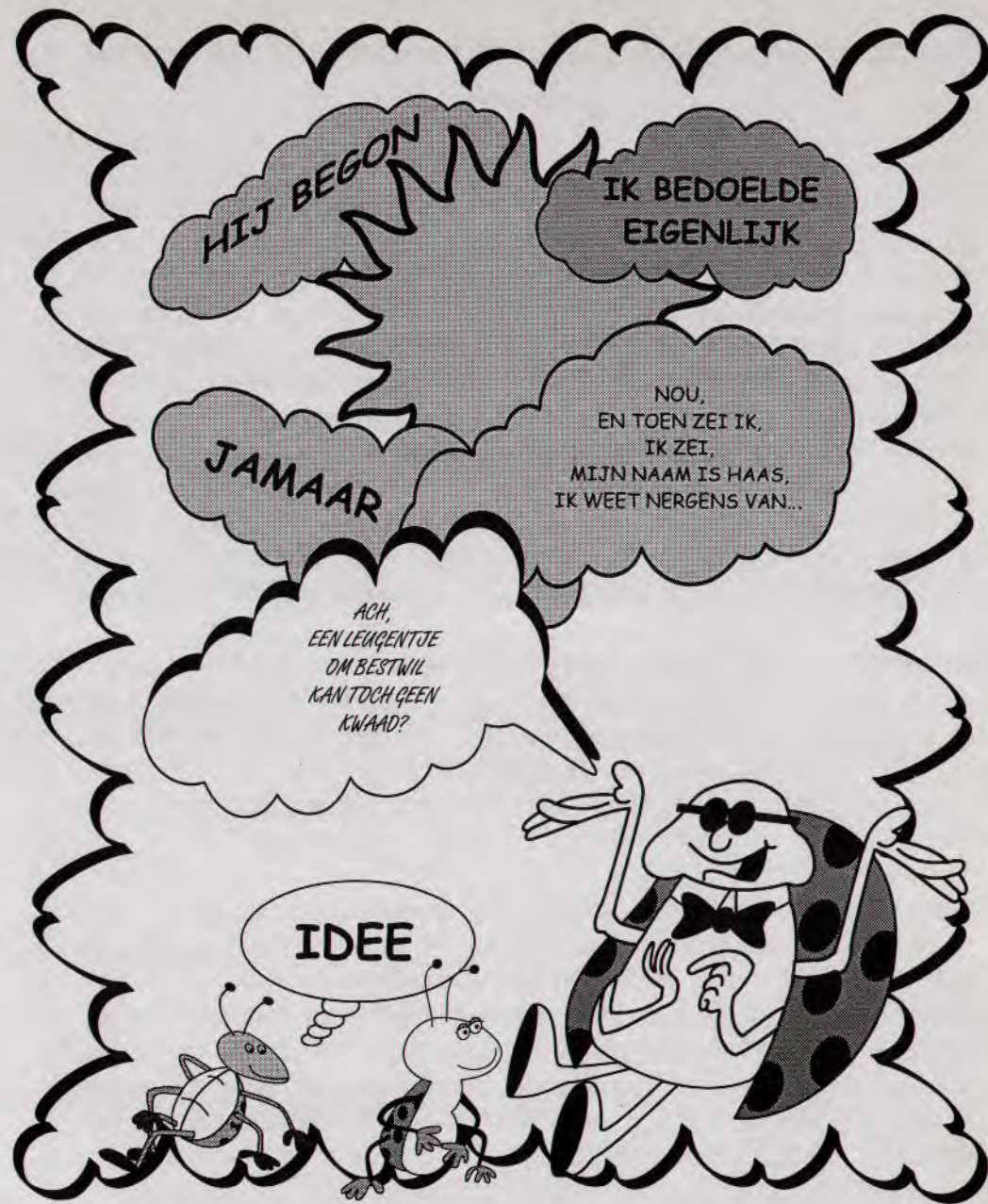
Met zeventig gouden muntstukken, met de slang, de rat en de papegaai reisde de koning terug naar de stad. In het paleis liet hij de schat opbergen en bewaken. Voor de slang maakte hij een gouden buis om in te wonen, voor de rat een kristallen kist en voor de papegaai een gouden kooi. Elke dag kregen de dieren voedsel op een gouden schaal: voor de slang en de papegaai zoete mais en voor de rat geurige rijst. De koning hield zich bezig met goede daden en besteedde al zijn tijd aan het helpen van andere wezens. Zo leefden deze vier wezens in harmonie met elkaar en toen hun tijd gekomen was, werden ze herboren overeenkomstig hun verdiensten.

Aan het eind van dit verhaal vertelde de Boeddha wie iedereen was geweest: „Dewadatta was in die tijd de oneerlijke Prins Naarling, Sāripoetta de slang, Moggallāna de rat, Ānanda de papegaai en ik was de kluizenaar die koning werd.”

De volmaaktheid van waarheid of sacca pāramitā

De Boeddha heeft in zijn levens als Bodhisatta ook dingen gedaan die niet erg koersala waren, zoals bijvoorbeeld roven en stelen. Maar één ding heeft de Bodhisatta nooit gedaan: liegen. Wat er ook gebeurt, een Bodhisatta zal altijd de waarheid spreken. Het is niet zo makkelijk om altijd de waarheid te spreken. Heel vaak draaien we er omheen: 'ja, maar ik bedoelde eigenlijk, nou, eh, eh . . .' Dit is ook een beetje liegen, want je bent niet helemaal eerlijk. En als we eenmaal beginnen met halve waarheden, wordt het steeds moeilijker om weer eerlijk te zijn. Een heel wijze monnik vergeleek zo'n soort leugen eens met een klein wolkje aan een heldere lucht. Om dat ene wolkje te bedekken - want je wilt natuurlijk niet dat iemand de leugen ontdekt! - is een iets grotere wolk nodig. En om die weer te bedekken een nog grotere wolk. Zo wordt de heldere lucht langzaam maar zeker helemaal bewolkt. Totdat zelfs de zon niet meer te zien is. Liegen heeft veel te maken met angst. Je bent bang om toe te geven dat je iets niet goed hebt gedaan. Maar het vreemde is, dat je door erover te liegen steeds banger wordt! Wie kan zeggen: 'dit was fout', hoeft niet bang te zijn. Want iedereen maakt wel eens een fout en van fouten kun je leren. Als je niet mag vallen, hoe kun je dan leren lopen?

De waarheid liefhebben is goed zijn voor jezelf en voor de ander. Je doet wat je hebt beloofd en als dat om de een of andere reden niet lukt, ben je daar heel duidelijk over. Dat geldt ook voor alles wat je met jezelf afspreekt! De Bodhisatta nam zich voor een Samma Samboeddha te worden en daar is hij nooit op teruggekomen, hoe moeilijk het af en toe ook was en hoe lang het ook duurde. In dat besluit bleef hij eerlijk naar zichzelf: wat kan ik wel, wat kan ik (nog) niet. 'Eerlijkheid duurt het langst,' zeggen ze. Maar eerlijkheid duurt het kortst! Wie eerlijk is, bereikt de Verlichting eerder dan iemand die niet eerlijk is!



respectvol: „Heer, hier is mijn schat, neem hem.” De koning aanvaardde de veertig gouden muntstukken en gaf ze aan een van zijn dienaren in bewaring. Toen ging hij naar de plek waar de rat verbleef. Bij het horen van 'Rat' kwam de rat naar buiten, groette de koning respectvol en gaf hem de dertig muntstukken. De koning overhandigde ook deze schat aan een van zijn dienaren en vervolgde zijn weg naar de plaats waar de papegaai woonde. Daar angekommen riep hij de papegaai. En net zoals de andere dieren kwam de papegaai onmiddellijk. Hij knielde voor de voeten van de koning en vroeg of hij voor zijn majesteit rijst moest verzamelen. „Wanneer we rijst nodig hebben, zullen we u daar om vragen,” zei de koning, „maar nu hoeft het nog niet.”



dienaren en zei: „Die gemene kluizenaar daarginds is hier vast en zeker om mij lastig te vallen. Zorg ervoor dat hij niet in mijn buurt komt. Grijp hem, bind hem vast en ransel hem bij iedere straathoek af. Sleep hem zo gauw mogelijk de stad uit en hak zijn hoofd eraf.”

De dienaren deden wat de koning hen opdroeg. Ze grepen de Bodhisatta, boeiden hem en ranselden hem bij iedere straathoek af. Maar de zweepslagen deerden de Bodhisatta niet. Het enige wat hij zei was:

*„Een houtblok toont meer dankbaarheid dan sommige mensen.
De wijzen die dit spreekwoord bedachten, kenden de wereld.”*

Dit zei hij telkens wanneer hij werd afgeranseld, tot uiteindelijk een paar omstanders hem vroegen wat het nu eigenlijk betekende. Toen vertelde de Bodhisatta het hele verhaal en zei: „Dus zo gebeurde het dat ik, door de prins te redden, me deze ellende op de hals heb gehaald. En als ik me bedenk dat ik de woorden van de wijzen van oudsher in de wind heb geslagen, schreeuw ik ze uit zoals u hebt gehoord.”

Vervuld van verontwaardiging schreeuwden alle mensen luidkeels: „Onze ondankbare koning erkent zelfs niet de goedheid van deze man die nog wel zijn leven heeft gered. Wat hebben we dan aan zo'n koning? Grijp hem!” En in hun woede snelden ze van alle kanten op de koning af, die op zijn olifant zat. Met speren, stenen en knuppels en alles wat in hun handen kwam, joegen ze hem de stad uit. Daarna maakten ze de Bodhisatta tot koning.

Terwijl de Bodhisatta in rechtvaardigheid regeerde, kwam op een dag het verlangen in hem op om de slang, de rat en de papegaai nogmaals op de proef te stellen. Met een groot gevolg ging hij naar de plek waar de slang woonde. Bij het horen van 'Slang', kwam de slang uit haar hol en zei





wenst, kom dan naar de plaats waar ik verblijf en roep 'Papegaai' en ik zal u met de hulp van mijn verwanten, rijst bij karrenvrachten geven."

Als laatste kwam de prins. Zijn hart was vervuld van ondankbaarheid en hij was vastbesloten om de kluizenaar te doden als deze hem zou komen opzoeken. Maar zijn boze hart verbergend, zei hij: „Vader, kom naar mij wanneer ik koning ben en ik zal u belonen met de Vier Benodigdheden.” Toen hij dit had gezegd, ging hij op weg naar huis. En een paar jaar later zat hij als koning op de troon!

Op een geven moment dacht de Bodhisatta bij zichzelf: 'Ik ben benieuwd of de dieren en de prins de waarheid hebben gesproken. Ik zal hen eens gaan uittesten!' Eerst ging hij naar de schuilplaats van de slang en riep: „Slang!” Zodra de slang dit woord hoorde, snelde ze naar hem toe en zei vol respect: „Vader, op deze plek liggen veertig muntstukken in goud. Graaf ze op en neem ze allemaal mee.” „Het is goed,” zei de Bodhisatta, „als ik het nodig heb kom ik het halen.” Hij nam afscheid van de slang en ging op weg naar de schuilplaats van de rat en riep daar: „Rat!” Ook de rat begroette de Bodhisatta respectvol en wilde hem al zijn goud geven. Maar de Bodhisatta weigerde en ging verder. Bij de papegaai riep hij: „Papegaai!”. De vogel vloog onmiddellijk vanuit een boomtop naar beneden en vroeg respectvol of de Bodhisatta goede rijst nodig had. De Bodhisatta zei: „Als het nodig is, zal ik niet vergeten van uw aanbod gebruik te maken.”

Als laatste ging de Bodhisatta naar het koninkrijk van de prins die nu koning was. Hij ging zorgvuldig gekleed op aalmoezenronde door de stad. Net op dat moment zat de ondankbare koning op zijn olifant en reed plechtig door de stad, gevolgd door een grote stoet mensen. Van veraf zag hij de Bodhisatta en hij dacht: 'Kijk, daar heb je die gemene kluizenaar. Hij komt zich natuurlijk hier vestigen en op mijn kosten zijn honger stillen. Ik moet hem onthoofden voordat hij aan de wereld kan vertellen wat hij voor mij heeft gedaan.' Hij gaf een teken aan zijn

Toen dit gebeurd was, zocht hij allerlei soorten vruchten en zette deze voor zijn gasten neer. Maar weer eerst voor de dieren en daarna pas voor de prins. Dit maakte de jonge prins razend. Hij zei tegen zichzelf: 'Deze gemene kluizenaar toont geen respect voor mijn koninklijke afkomst, maar geeft zowaar voorrang aan wilde beesten.'



Enkele dagen later, toen ze alle vier weer op krachten waren gekomen en de rivier geslonken was, nam de slang afscheid van de kluizenaar: „Vader, u hebt me een grote dienst verleend. Ik ben niet arm, want ik heb veertig muntstukken in goud op een bepaalde plek verborgen. Mocht u ooit geld nodig hebben, dan zal mijn hele spaarpot de uwe zijn. U hoeft alleen maar naar mijn schuilplaats te komen en 'Slang' te roepen.” Daarna nam de rat afscheid met een soortgelijke belofte en bood de kluizenaar aan naar zijn schuilplek te komen en alleen maar 'Rat' te roepen. Vervolgens nam de papegaai afscheid: „Vader, ik bezit zilver noch goud, maar als u ooit goede rijst

De tuinman zonder neus

Lang geleden, toen Brahmadata in Benares regeerde, werd de Bodhisatta geboren als derde zoon van een rijke handelaar. In de stad waar hij woonde, was een grote waterbak waar prachtige lotussen in bloeiden. De lotussen werden goed verzorgd door een tuinman. Wel een beetje een aparte tuinman, want hij had geen neus! Hij werd daarom ook wel 'de tuinman zonder neus' genoemd. Op een dag werd in de stad Benares een feest aangekondigd. De drie zonen van de rijke handelaar hadden wel zin om naar het feest toe te gaan. Ze bedachten een plan om zich te versieren met bloemen en wilden daar heel graag de mooie lotussen uit de waterbak voor hebben. „De tuinman zonder neus zal ons nooit zomaar de lotussen geven,” zeiden de eerste twee zonen tegen elkaar. „Weet je wat? We zullen hem eerst flink prijzen en hem dan een bloem aftroggelen.” Op het tijdstip dat de tuinman gewoonlijk de lotusbloemen ging verzorgen, liepen de jongens naar de waterbak. Ze wachtten het goede moment af en de eerste zoon zei:

*„Knip, knip en nog eens knip,
haar en bloemen groeien in een wip.
Ook uw neus zal groeien even zo snel.
Geef me een bloem, alstublieft, dankuwel!”*

Maar de tuinman werd ontzettend kwaad en gaf geen enkele bloem. Toen sprak de tweede zoon het volgende vers:

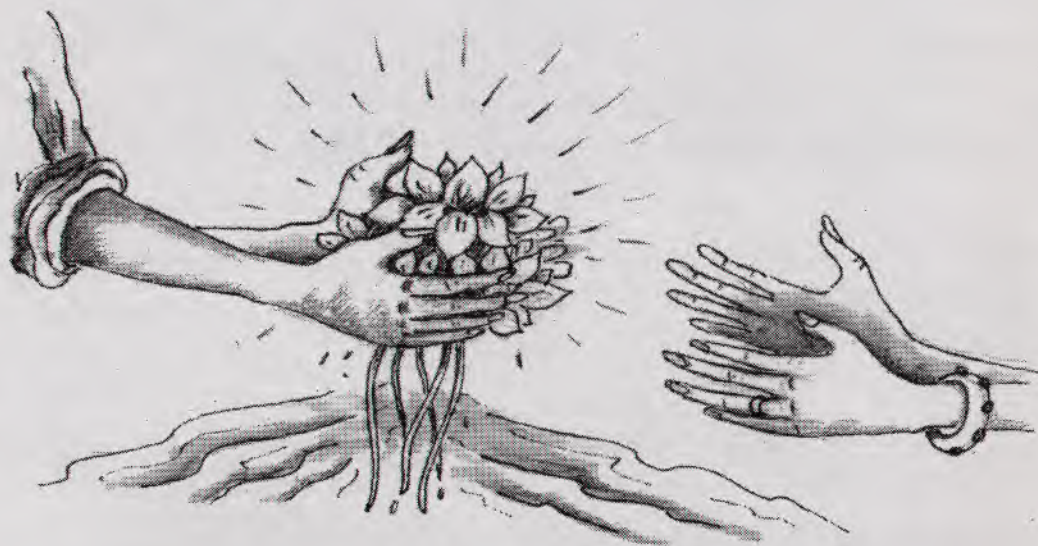
*„In de herfst wordt zaad gezaaid
dat ontkiemt en wordt gemaaid.
Moge uw neus groeien even zo snel.
Geef me een bloem, alstublieft, dankuwel!”*

Weer werd de tuinman enorm kwaad en gaf geen enkele bloem. Toen zei de derde zoon, de Bodhisatta:

*„Dwaze kletskoppen denken dat ze op deze wijze
ooit een lotus van u zullen verkrijgen.
Nu zeggen ze ja en dan weer nee,
maar ik ben daar eerlijk mee:
afgesneden neuzen groeien niet meer
geef me alstublieft een lotus, heer.”*

Toen de tuinman dit hoorde, zei hij: „De andere twee hebben gelogen, maar u spreekt de waarheid. U bent de lotussen waard.” Dus gaf hij de Bodhisatta een grote bos lotussen!

Na dit verhaal zei de Boeddha: „De jongen die de waarheid sprak en de lotussen kreeg, dat was ik.”



Nu had er te Benares ooit een rijke handelaar geleefd, die vlak voordat hij stierf veertig muntstukken had begraven op de oever van diezelfde rivier. Als gevolg van zijn verlangen naar rijkdom was hij herboren als een slang, op de plek waar zijn dierbare schat begraven lag. Op dezelfde oever had ooit een andere man dertig muntstukken verborgen. Hij werd daar, als gevolg van zijn verlangen naar rijkdom, wedergeboren als een rat.

Het water overspoelde de schuilplaatsen op de oever en de twee dieren vluchtten weg. Spoedig kwamen ze de boomstronk tegen waar de prins op dreef. De slang klom op het ene uiteinde en de rat op het andere. Zo hadden beide dieren en de prins een houvast op de boomstronk. Ook groeide er op de oever van de rivier een zijdekatoen-boom waar een jonge papegaai in leefde. Door het opzweepende water werd de boom ontworteld en viel in de rivier. De hevige regen sloeg de papegaai neer toen hij probeerde weg te vliegen. Zo kwam ook de vogel terecht op de boomstronk. De boomstronk dreef als een boot, bemand met vier verschillende wezens, verder stroomafwaarts.

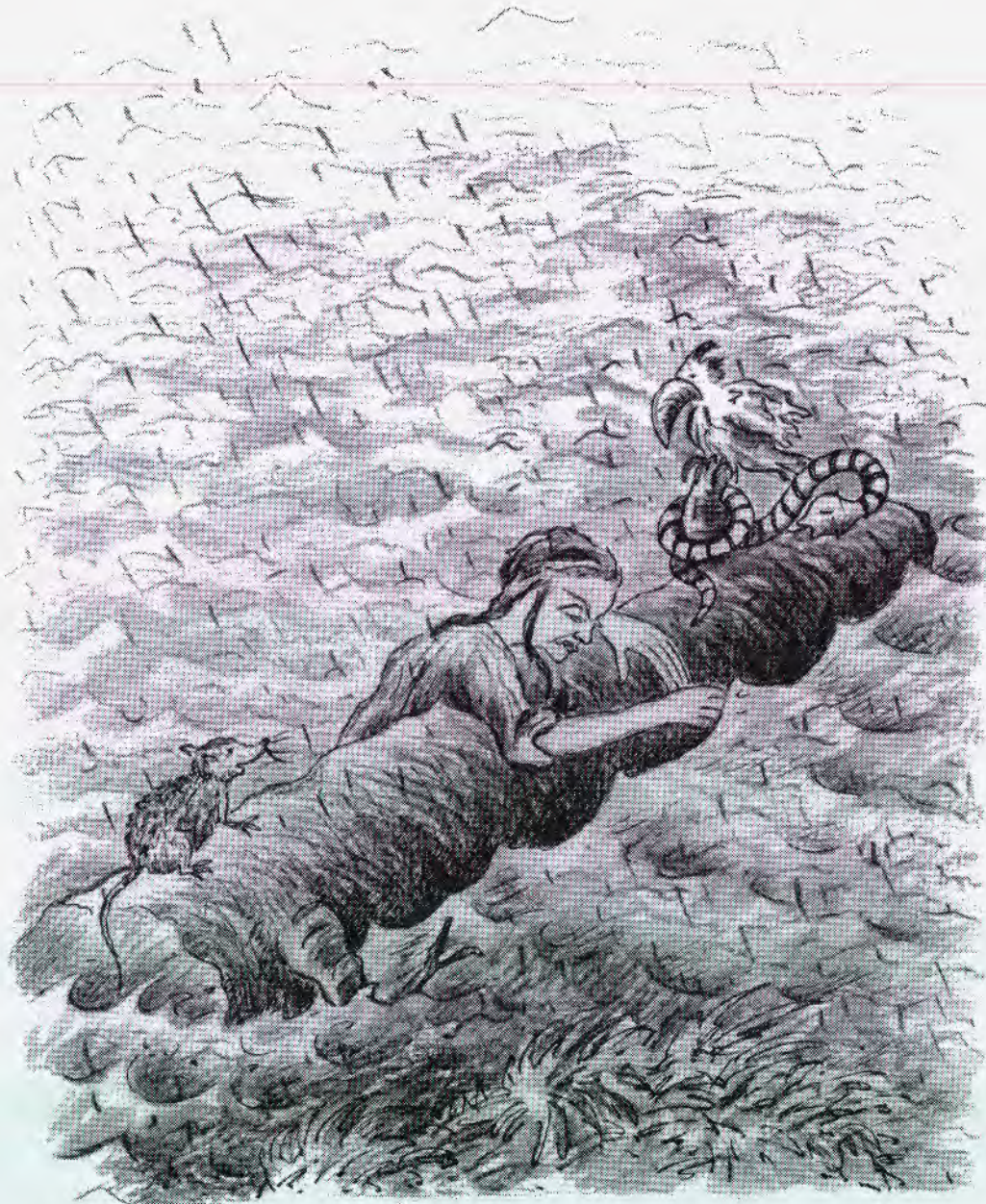
Nu was de Bodhisatta destijds herboren als een brahmaan. Toen hij volwassen was, verzaakte hij de wereld voor het kluzenaarsleven, bouwde een hut in de bocht van de rivier en leidde daar nu een goed leven. Toen hij omstreeks middernacht op en neer liep, hoorde hij het luide geschreeuw van de prins en dacht bij zichzelf: „Dit medewezen mag voor de ogen van zo'n mededogende kluzenaar als ik ben niet omkomen. Ik zal hem uit het water in veiligheid brengen en zijn leven redden.” Dus riep hij opgewekt: „Wees niet bang, wees niet bang!” Hij dook de stroom in en greep de boomstronk aan een uiteinde beet. Aangezien hij zo sterk was als een olifant trok hij de boomstronk in één ruk naar de oever en zette daar de prins veilig en wel aan wal. Toen zag hij ook de slang, de rat en de papegaai. Hij droeg hen naar zijn hut en maakte daar een vuur. Omdat de dieren er het ergste aan toe waren, verwarmde hij eerst de dieren en daarna pas de prins.

Een meer vol water

Eens was de Bodhisatta de leider van een school vissen in een klein meer. Het meer was overdekt met witte, rose en blauwe lotussen. Langs de oevers groeiden bomen die hun gele en rode bloesem over het water uitspreidden zodat het meer versierd leek met bloemenslingers. De Bodhisatta probeerde de vissen te onderwijzen alsof het zijn eigen kinderen waren. Hij leerde hen vriendelijk en geduldig te zijn en vooral altijd de waarheid te spreken.

Alles ging goed tot er een grote droogte aanbrak. Maandenlang bleef de regen weg. De hoeveelheid water in het meer werd minder en minder. De arme vissen hadden nauwelijks genoeg water om hun lichamen te bedekken. Om uitdroging te voorkomen, groeven zij zich in de modder in, maar lang konden ze ook daar niet zonder water. Bij al die ellende stonden er ook nog eens hongerige vogels rondom het meer, klaar om zich op de vissen te storten. De leider van de vissen voelde de grote wanhoop van zijn school. Sterven door gebrek aan water óf verslonden worden door hongerige vogels: het was allebei even erg. Het meer werd dagelijks kleiner en als er niet spoedig regen zou komen, zou er geen redding meer zijn.

De Bodhisatta trok zich eerst voor korte tijd in de stilte terug en wendde zich daarna tot de lucht en zei: „Beste Padjoenna, koning van de dewa's, mijn hart is zwaar. Mijn volk gaat ten onder aan de droogte. Hoe komt het dat U geen regen zendt? Ik leef volgens de Waarheid, dus wat heb ik U misdaan?” En hij reciteerde: „Het is de oprechte waarheid dat ik nooit het geringste kwaad heb gedaan aan een levend wezen, zelfs niet in mijn diepste wanhoop. Moge door de kracht van deze Waarheid de koning der dewa's dit meer vullen met het water van zijn regen. Padjoenna, laat het regenen en stormen, verlos ons van deze ellende!”





Dit verzoek was zó sterk en de kracht van de Waarheid was zó groot, dat er onmiddellijk een wonder gebeurde. Padjoenna, de koning der dewa's, dreef alle regenwolken voor zich uit en spoedig was de lucht gevuld met zware zwarte wolken. Lichtflitsen speelden tussen de wolken door als vrolijke dansers en donderslagen weerkaatsten als muziek. Toen vielen de regendruppels, als een douche van parels. Van de bergen stroomden de rivieren naar beneden en het meer raakte langzaam gevuld. De half-dode vissen konden weer ademen en zwemmen. De kraaien en andere vogels sloegen op de vlucht voor deze regenval. En zo werd het meer weer een veilige plaats. De leider van de vissen was vervuld van dankbaarheid en vreugde, en wenste dat de regen nog lange tijd aan zou houden. Dat gebeurde ook. Nooit meer, zolang de heer van de vissen in dit meer leefde, deed zich een dergelijke ramp voor.

Aan het eind van dit verhaal zei de Boeddha: „De discipelen van de Boeddha waren de vissen, Ānanda was Padjoenna, de koning der dewa's en ikzelf was de koning der vissen.”

De oneerlijke prins

Lang geleden regeerde Brahmadata in Benares. Hij had een zoon die Prins Naarling heette. Deze prins was heel erg onaardig. Hij kon niet met iemand praten zonder te schelden, te plagen of zelfs te slaan. Alle mensen, zowel binnen als buiten het paleis, vonden hem een nare prins.

Op een dag wilde prins Naarling zich gaan vermaken bij de rivier. Met een groot gevolg van dienaren ging hij naar de waterkant. Daar aangekomen werd het plotseling helemaal donker en stak er een ruige storm op. „Hé daar,” snauwde de prins tegen zijn dienaren, „breng me snel naar het midden van de rivier, baad me daar en breng me dan terug.” De dienaren brachten hem naar het midden van de rivier. Terwijl de prins aan het baden was, staken ze de koppen bij elkaar en zeiden: „Laten we deze akelige booswicht uit de weg ruimen, hier en nu!” Iedereen was het er mee eens. „Het water in, Naarling!” schreeuwden de dienaren en smeten de prins de rivier in. Terug op de oever vroegen de anderen waar de prins was. De dienaren antwoordden dat ze dat niet wisten. „Door de plotselinge storm zagen we hem niet meer. Hij zal voor ons het water uitgegaan zijn en naar huis zijn gaan lopen.”

Toen ze bij de koning waren, vroeg ook hij waar de prins was. „We weten het niet, sire,” luidde het antwoord. „Een hevige storm stak op en we gingen weg in de overtuiging dat hij alvast terug naar huis was gegaan.” Onmiddellijk liet de koning alle poorten opengooien. Hij ging naar de waterkant en zocht overal naar de vermiste prins. Maar er was van Naarling geen spoor te bekennen. In de duisternis van de storm was de prins meegesleurd door het kolkende water. Hij had zich nog net op een voorbijkomende boomstam gehesen en was stroomafwaarts gedreven. Hij huilde van angst, zo bang was hij om te verdrinken.